

Török Ákos

Szemben a zenével

PÉTER ÉS A FARKAS

Bozsik Yvette egy ideje keresi hangját és ezzel együtt azokat a csoportokat, amelyekkel, amelyekről, amelyeknek mondandója lehet. Ez tavaly a vakok és mozgáskorlátozottak (*Lélektánc*), legutóbbi bemutatóján (*Újra-vágyva*) önmaga és a szakma volt, most a gyermekek. A *Lélektánc*cal a szakmát megosztva, az *Újra-vágyva* című munkával szellemesen és képeses koreográfus-rendezői teljesítménnyel, a *Péter és a farkas* esetén a maga nemében jó színvonalon oldotta meg a feladatokat.

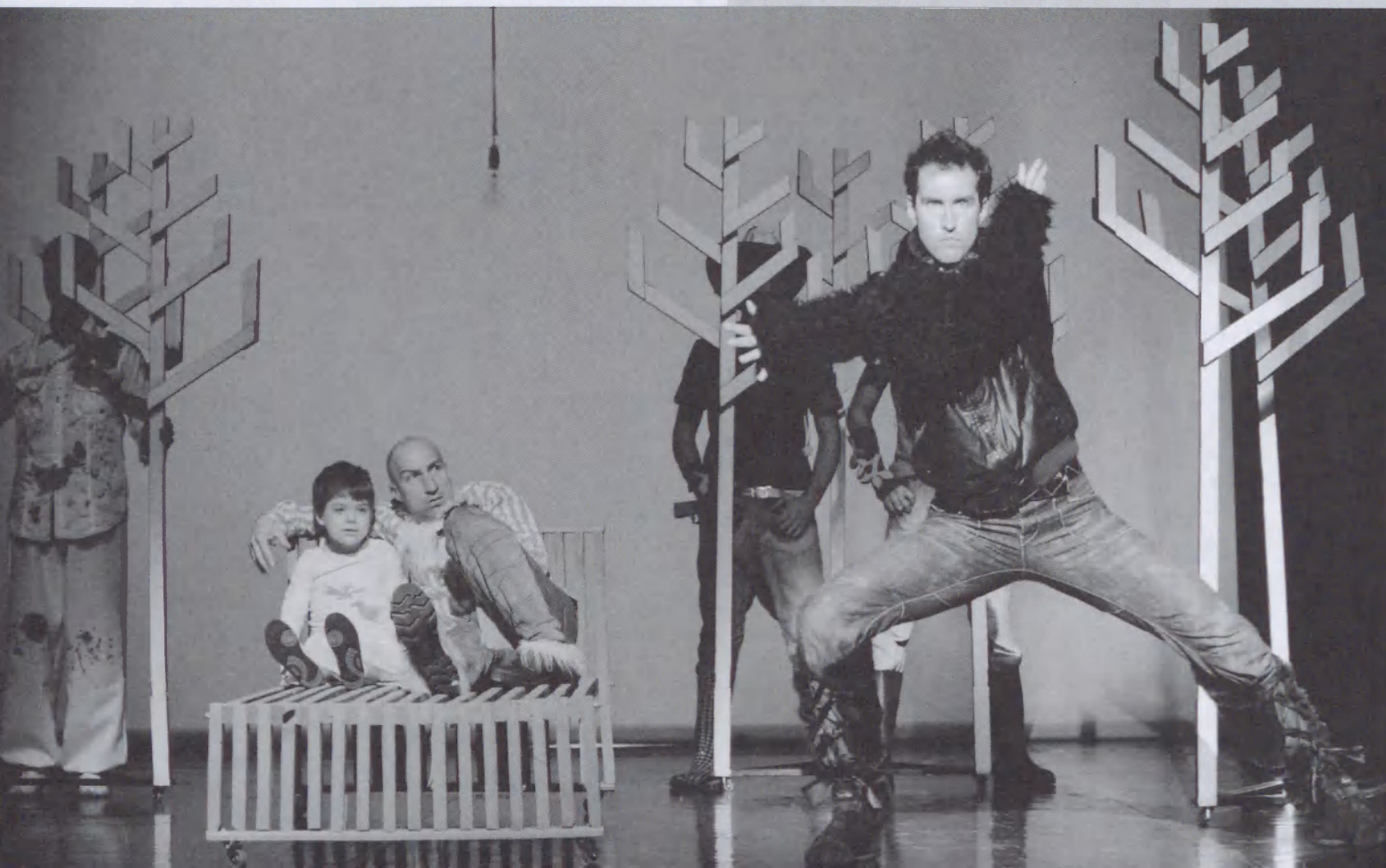
A Nemzeti Táncszínház belső, még inkább külső tere szinte megköveteli a szerkesztettséget. A *Péter és a farkas* tökéletesen uralt, átgondolt, jó ritmusú gyermekelőadás kevés, kitűnően kiválasztott térelemmel, kelléssel, amit felnőttek is tudnak élvezni.

Sajátos módon változik a színház, amikor gyermekek vannak a nézőtérben. Zavaró a szöszölés, a székrugdosás, a gyermeksírás, felemelő az a csend, amely kiemelt pillanatokban így is megszületik, és amit ebben az esetben nem az illem diktál. A *Péter és a farkas* előadásán mindkettőben részünk lehet.

Általános felfogás, hogy a gyermek számára adaptálni kell minden fontos történetet, történet, mesét. Egy kilenc

hónapos gyermekkel – életében először – pénteken „én is piséztem”, talán négyszer-ötször játszottuk el. Hétfőn a három és fél éves bátyjának mondtam valamit, amiben szerepelt a „pisze” szó, amikor is a kisebb fiú tőlem két méterre, háttal ülve, furcsán kezdett kitekeredni. Addig-addig, amíg felém nem fordult, és orrát nem fancsalította egészen groteszk és egyértelműen hívogató módon. Sokkal többet értenek a gyermekeink, mint azt valaha is sejtjünk. Bozsik Yvette azzal a gesztussal fordul a nézőtérhez, hogy sorra elmondja és megmutatja, az egyes hangszerek hangja mely színpadi alakoknak felel meg. Ebben a tekintetben Goda Gábor mindenképpen bátrabb volt, amikor színre vitte sajátos és a legkevésbé sem lebutított *Piroska és a farkas*-adaptációját. Goda adott, Bozsik ezzel elvett valamit a gyermekektől. Nincs olyan gyermek ugyanis, aki egy idő után magától is ne értené, hogy a fagott és az előadás kacskája összetartoznak. Érdemes bízni a gyermekekben.

Gombai Szabolcs (Péter), Novák Milán Ambrus (Péter), Vati Tamás (Nagypapa) és Kalmár Attila (Farkas)

A másik probléma nem annyira tévedésből ered, mint inkább fantáziahiányról árulkodik. A meseszerű történetekhez, zenékhez Freud, pontosabban Jung óta nem nagyon nyúlnak másként rendezőink, koreográfusaink, mint a pszichoanalitikus álomelmélet és/avagy a szürrealizmus felől. Így ebben a megszólalásmódban már réges-régen sablonná gyalultunk minden valamirevaló ideát: álomszerű lassúság, irracionális elemek, álmotmoszféra zenével, világítással, árnyjátékok, ember helyett maszkos figura, bábu stb. Bármennyire ötletes és szemléletes is Bozsik Yvette álomjelenete fluoreszkáló ruhákkal, foszforeszkáló kötéllel, játsszók által mozgatott bábbal (vagy emberrel?), ehhez a hagyományhoz semmit sem ad hozzá, csupán használja azt. Ráadásul nehezen érthető, hogy ebben az álomjelenetben a felnőtt és a gyermek Péter közül az előbbi (vagy az őt jelző bábu) szerepel a farkas legyőzőjeként, noha ilyen gyermek nem álmodik.

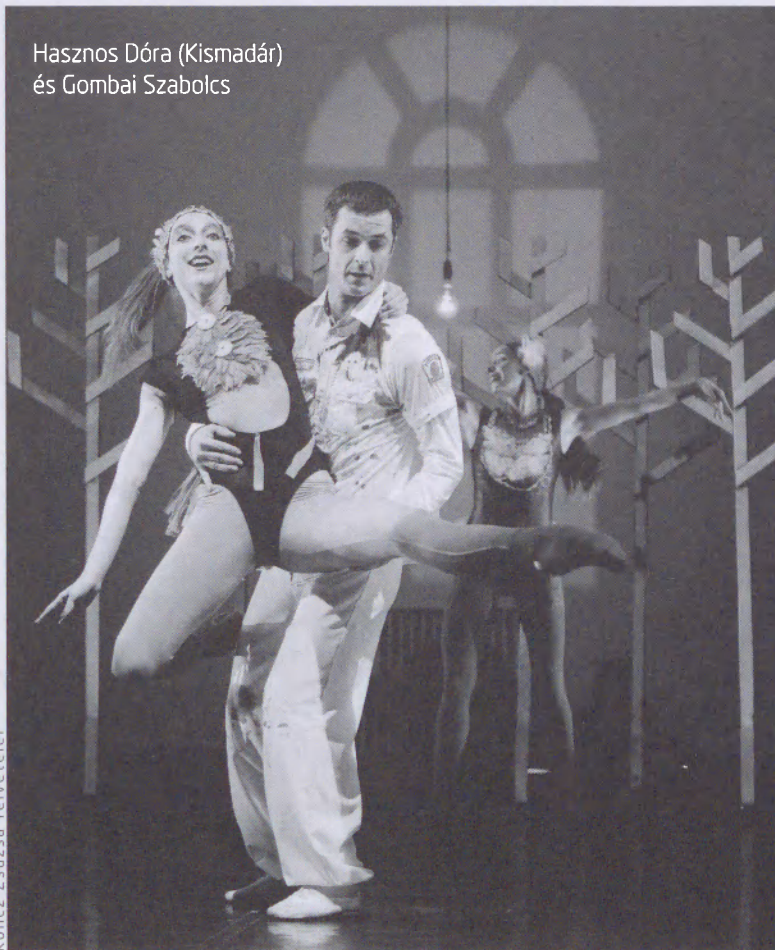
Rendben van, hogy gyermekeinknek azt üzenjük, hogy a meséknek álomszerű jellegük és ennek megfelelő igazságuk van, de az nem helyes, hogy azt elfelejtjük tudtukra hozni: a mesék valóságosak is, és ennek megfelelő igazságuk is van. Sőt, még visszafelé is igaz, hogy álmunk sokszor valóságos emlékeként raktározódnak el, és ugyanazt a szerepet töltik be, mint a tényleges történéseink emléknymoi. Bozsik Yvette megmutatja nekünk, hogy a valóság hogyan lesz álommá, miféle álomban képződik le a nagypapa és Péter farkasfogása, de azt nem mutatja meg, miként válhat valósággá az álom, sem azt, hogy a valóság egyes elemei álomelemek. Így csupán felmondja a szürrealizmus kiskatéját.

Prokofjev zenéje egyértelműen mesedramaturgiaként komponálódott, ami védhetővé teszi azt az ötletet, hogy egyes hangszereket egyes szerepekkel azonosítsunk. Azonban ebben az esetben számolnunk kell azzal, hogy nemigen van lehetőségünk ettől nagyon eltérni. Márpedig Bozsik Yvette meséje nincsen szinkronban a zenével. Nem arra gondolok, hogy amikor megszólalnak a kürtök, és a nekik megfeleltetett vadászok helyett a nagypapa jelenik meg (mivel ez inkább csak szellemes közbevetés, s jellegében mégiscsak olyan erőre utal, amely képes lehet legyőzni a farkast). Hanem olyanokra, amikor a színen a farkas éppen elrabolja (és talán még meg is eszi) a nagykacsát, miközben kizárólag vonósok szólnak, amelyek viszont Péter hangjai, és amelyek ebben az esetben oda nem illő, hamis módon oldják a feszültséget. És ilyen mozzanatokból nem kevés van. Az az érzése az embernek, hogy a dramaturgiai kényszer miatt az előadás elcsúszik a zenétől, és bár Prokofjev kompozíciója nem igazán remekmű, határozottan jobb az előadásnál.

Bozsik színpadi figurái egyszerűek, jól követhetőek, mégsem érződnek sablonosnak. A nagypapa karakterében Vati Tamás megejtően érzéletes. A koreográfia és a rendezés egyik kiemelkedő eleme a felnőtt Péter figurája, amelyet Gombai Szabolcs ad. Gombai nem csupán megnyerő és kedves az első pillanattól, de mozgása abból a nemtörődomségből és hétköznapiságból indul, amelyben minden gyermek és felnőtt néző leledzik. Végig az az érzésünk, hogy vele tudnánk menni, noha ez a valóságban éppen az ő mozdulatsoraira igaz a legkevésbé. Előadásában utalászerűen megjelennek néptánclemek (de ezek sem nővik túl a természetesség szintjét), amivel – színpadi lényének és mozgásmódjának köszönhetően – valóban azzá tud válni, amire a dramaturgia is rendel: azzá a felnőtté, aki majd

a kis Péter lesz, vagy éppen az imént lett. A másik bravúr azok a minimálók, amelyekkel Bozsik egyetlen gesztussal, egy rövidke képpel, egy kellékekkel való pillanatnyi játékkal egész világokat, teljes gondolat- és érzelemeneteket segít világra, pontosabban színházra (vagyis mégiscsak a világra). Ahogy a farkas, mielőtt ráborítaná a nagykacsára a ketrecet, a szerkezetet a szeme elé tartja, egyszerre válik valami oroszlánszerű szörnyűséggé, néz szembe a gyermekekkel, és még egy lehetőséget a jól ismert Napisten-ábrázolásból is megidéz. Ilyen momentumokból is van szép számmal.

Hasznos Dóra (Kismadár)
és Gombai Szabolcs

Koncz Zsuzsa felvételei

Kvalitások komponistaként, koreográfusként jó darabot alkotott Bozsik Yvette, rendezőként, dramaturgként fontos pontokon nyúl mellé. Mindezek eredőjeként élvezetes, jó sodrású, messze nem gügyögő, de azért kissé leszedált, saját határainak felállításában kevéssé merész előadás született gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt.

PÉTER ÉS A FARKAS (Bozsik Yvette Társulat – Nemzeti Táncszínház)

Zene: Szergej Prokofjev. **Díszlet:** Vati Tamás. **Jelmez:** Juristovszky Sosa. **Fény:** Pető József. **Kreatív producer:** Iványi Marcell. **Rendező-koreográfus:** Bozsik Yvette. **Szereplők:** Amandio Cardosa, Fülöp Tímea, Gombai Szabolcs, Hasznos Dóra, Kalmár Attila, Samantha Kettle, Novák Milán Ambrus, Vati Tamás, Vislóczy Szabolcs.